

Yayın No	138
ISBN	978-625-5637-68-0
Kitabın Adı	İslâm Finansına Giriş
Yazar	Muhammad Taqi Usmani
Gen. Yay. Yönetmeni	Recep Songül
Tercüme	Prof. Dr. Recep Özdemir
Tasarım Ofisi	AsaletAjans ajans@asaletyayinlari.com.tr
Sayfa Düzeni	Furkan Çevik
Kapak	Yunus Karaaslan
Baskı	1. Baskı, İstanbul, Haziran 2026
Baskı & Cilt	Step Ajans Matbaa Ltd. Şti. Sertifika No: 45522 Göztepe Mh. Bosna Cd. No: 11 Bağcılar/İSTANBUL
Yayın	Asalet Eğitim Danışmanlık Yayın Hizmetleri İç ve Dış Ticaret Sertifika No: 40687 Balabanağa Mh. Büyük Reşit Paşa Cd. Yümni İş Hanı, 16B/16 Vezneciler, Fatih/İSTANBUL 0212 511 85 47 www.asaletyayinlari.com.tr asalet@asaletyayinlari.com.tr

© 2026 Asalet Yayınları

Her hakkı mahfuzdur. Kaynak göstermek suretiyle kısa alıntılar hariç, yayıncının izni olmaksızın yayınlanamaz; görsel, işitsel ve elektronik ortamlarda kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.

İçindekiler

ÇEVİRENİN ÖN SÖZÜ	9
YAZARIN ÖN SÖZÜ	11
1- BAZI ÖN NOKTALAR	15
İlahî Rehberliğe İman Etmek	15
Kapitalist Ekonomi ile İslâm Ekonomisi Arasındaki Temel Fark	17
Varlığa Dayalı Finansman	18
Sermaye ve Girişimci	22
İslâmî Bankaların Mevcut Uygulamaları	23
2- MÜŞÂREKE	25
Müşâreke Kavramı	28
Müşâreke'nin Temel Kuralları	31
Kâr Dağıtımı	31
Kâr Oranı	32
Zararın Paylaşılması	33
Sermayenin Niteliği	33
Müşârekenin Yönetimi	36
Müşârekenin Sona Ermesi	37
İşletmeyi Kapatmadan Müşârekenin Sona Ermesi	38
3- MÜDÂREBE	41
Müdârebenin İşletilmesi	43
Kârın Dağıtımı	43
Müdârebenin Sona Ermesi	45
Müşâreke ve Müdârebenin Birleşimi	46
4- FİNANSMAN MODELLERİ OLARAK MÜŞÂREKE VE MÜDÂREBE	49
Proje Finansmanı	50
Müşârekenin Menkul Kıymetleştirilmesi	51

Tek İşlemin Finansmanı	54
İşletme Sermayesinin Finansmanı.....	56
Sadece Brüt Kârdan Paylaşım	59
Günlük Ürünler Bazında Müşâreke Hesabı Çalıştırmak	61
Müşâreke Finansmanına Yönelik Bazı İtirazlar.....	66
Kayıp Riski.....	66
Sahtekârlık.....	68
İşin Gizliliği.....	70
Müşterilerin Kârı Paylaşma Konusundaki İsteksizliği	70
Azalan (Mütenakısa) Müşâreke	72
Azalan Müşâreke Esasına Dayalı Konut Finansmanı	74
Hizmet İşlerini Yürütmek İçin Azalan Müşâreke	79
Ticârette Azalan Müşâreke	79

5- MURÂBAHA.....81

Giriş	81
Satışın Bazı Temel Kuralları	83
Vadeli Ödeme Esasına Göre Satış (Beyu'l-müeccel)	87
Murabaha	89
Bir Finansman Yöntemi Olarak Murabaha	90
Murabaha Finansmanının Temel Özellikleri	91
Murabaha İle İlgili Bazı Konular	94
Peşin ve Kredili Satışlarda Farklı Fiyatlandırma.....	95
Faiz Oranının Referans Olarak Kullanılması	101
Satın Alma Sözü	103
Murabaha Bedeli Karşılığında Menkul Kıymetler	108
Murabahayı Teminat Altına Almak	111
Temerrüt Cezası.....	113
Bir Alternatif Öneri	118
Murabahada Devretmenin Mevcut Olmaması	121
Erken Ödemede İndirim.....	122
Murabaha'da Maliyet Hesabı	124
Murabahanın Konusu.....	126
Murabahada Ödemelerin Yeniden Planlanması.....	127
Murabahanın Menkul Kıymetleştirilmesi.....	128
Murabaha Finansmanında Bazı Temel Hatalar.....	128
Sonuçlar	131

6- İCÂRE	135
Leasing'in Temel Kuralları	137
Bir Finansman Yöntemi Olarak İcâre	140
1. Kira Sözleşmesinin Başlangıcı.....	141
2. Tarafların Farklı İlişkileri.....	142
3. Mülkiyetten Kaynaklanan Masraflar	144
4. Varlığa (Mala) Zarar Gelmesi Durumunda Tarafların Sorumluluğu	144
5. Uzun Vadeli Kiralamalarda Değişken Kira Bedelleri	144
6. Kirayı Geciktirmenin Cezası	148
7. Kira Sözleşmesinin Feshi.....	149
8. Malların/Varlıkların Sigortalanması	150
9. Kiralanan Varlığın Kalıntı Değeri (residual value)	150
10. Alt Kiralama.....	152
11. Kira Kontratının Devredilmesi.....	153
İcârenin Menkul Kıymetleştirilmesi	154
Kafa Kiralama (head-leasing).....	156
 7- SELEM VE İSTİSNÂ'	 157
Selem	157
Selemin Şartları.....	158
Bir Finansman Modeli Olarak Selem	162
Paralel Selemin Bazı Kuralları.....	164
İstisnâ'	166
İstisna' ile Selem Arasındaki Farklar	166
İstisna' ile İcare (Kira) Arasındaki Farklar	167
Teslimat Zamanı	168
Bir Finansman Yöntemi Olarak İstisna'	169
 8- İSLÂMÎ YATIRIM FONLARI	 171
Hisse Senedi Fonu	172
Hisse Senetlerine Yatırım Yapma Koşulları.....	175
İcâre Fonu	180
Emtia Fonu	181
Murabaha Fonu	182
Bey' u'l-deyn (Borcun Satımı).....	183
Karma Fon	184

9- SINIRLI SORUMLULUK İLKESİ	185
Vakıf.....	188
Beytü'l-Mal	189
Anonim Şirket	190
Borç Altında Miras	191
Kölenin Efendisinin Sınırlı Sorumluluğu	193
10- İSLÂMÎ BANKALARIN PERFORMANSI -	
GERÇEKÇİ BİR DEĞERLENDİRME	197

BAZI ÖN NOKTALAR

İslâmî finansman biçimlerinin ayrıntıları tartışılmadan önce, İslâmî yaşam biçimindeki tüm ekonomik düzeni yönlendiren temel ilkelere ilişkin bazı noktaların açıklanması gerekmektedir.

İlahî Rehberliğe İman Etmek

Tüm İslâmî kavramların etrafında döndüğü en önemli inanç, tüm evrenin bir olan, Tek İlah tarafından yaratıldığı ve kontrol edildiğidir. Allah, insanı, emirlerine itaat ederek belli amaçları yerine getirmek üzere yaratmış ve onu yeryüzünde halife olarak görevlendirmiştir. Bu emirler sadece bazı ibadet şekilleriyle veya dinî ritüeller olarak adlandırılan ibadetlerle sınırlı değildir. Tam tersine (bu emirler), hayatımızın hemen hemen her yönünün önemli alanını kapsamaktadır.

Bu emirler; ne insan faaliyetlerini dar bir alana sıkıştırıp insan zekâsına hiçbir rol bırakmayacak kadar kapsamlıdır, ne de hayatın her alanını insan algısının ve arzusunun insafına bırakacak kadar az veya belirsizdir. İslâm dini, bu iki aşırı uçtan uzak şekilde, insan hayatını yönetme konusunda dengeli bir yaklaşıma sahiptir. İslâm, bir yandan insanî faaliyetlerin çok geniş bir alanını insanın kendi düşünsel yargısına, aklına,

gerçekleri değerlendirmesine ve çıkarlarına dayanarak kararlar alabileceği bir alan olarak bırakmışken; diğer yandan, insan faaliyetlerini, ebedî uygulamaya sahip olan ve insanın değerlendirmesine dayanan yüzeysel uygunluk gerekçeleriyle ihlal edilemeyecek bir dizi ilkeye tabi tutmuştur.

Bu düzenin arkasında yatan gerçek de insan aklının, sahip olduğu geniş yeteneklere rağmen, gerçeğe ulaşma konusunda sınırsız bir güce sahip olduğunu iddia edemeyecek olmasıdır. Sonuçta, aşıldığında düzgün çalışmayacağı veya hataların kurbanı olabileceği bazı sınırları vardır. İnsan hayatı, “akıl”ın sıklıkla “arzular” ile karıştırıldığı ve sağlıklı içgüdülerin “rasyonel argümanlar” kisvesi altında insanlığı yanlış ve yıkıcı kararlara yönlendirdiği çok sayıda alana sahiptir. Bugün yanlış kabul edilen geçmişin tüm teorileri, kendi dönemlerinde “rasyonel” olduklarını iddia etmekteydi. Ancak zaman geçtikçe bunların yanlış olduğu keşfedildi, ardından “saçma” oldukları evrensel olarak kanıtlandı.

Yaratıcı’nın insan “aklına” devrettiği faaliyet alanının sınırsız olmadığı açıktır. İnsan aklının uygun şekilde rehberlik yapamadığı veya en azından hatalara açık olduğu alanlar vardır. Kâinatın yaratıcısı olan Cenab-ı Allah’ın, peygamberlerine indirdiği vahiy aracılığıyla doğru yolu gösterdiği alanlar işte burasıdır. Bu yaklaşımın temelinde, her Müslümanın, son elçi Hz. Muhammed (s.a.s.) aracılığıyla indirilen ilahî vahiyle verilen emirlerin lafzı ve ruhuyla takip edilmesi gerektiğine, kişinin aklî argümanlarına veya içsel arzularına dayanarak bunları ihlal edemeyeceği veya göz ardı edemeyeceğine olan katı inancı yatmaktadır. Bu nedenle insanın tüm faaliyetleri, her zaman bu emirlere tabi olmalı ve onların belirlediği sınırlar dâhilinde icra edilmelidir. İslâm, diğer dinlerden farklı olarak (sadece) bazı ahlakî öğretilerle, ritüellerle veya ibadet şekilleriyle sınırlı değildir. İslâm, daha ziyade sosyo-ekonomik

alanlar olmak üzere yaşamın her alanına yönelik rehberlik içermektedir. Onların bazı zahirî menfaatleri pahasına da olsa insanların Allah'a itaat etmesi, sadece ibadetlerde değil, ekonomik faaliyetlerinde de gereklidir. Zira insanların bu zahirî faydaları toplumun ortak çıkarlarına aykırı olabilir.

Kapitalist Ekonomi ile İslâm Ekonomisi Arasındaki Temel Fark

İslâm piyasa güçlerini ve piyasa ekonomisini reddetmez. Kâr amacı bile makul ölçüde kabul edilebilir. Özel mülkiyet tamamen reddedilmemiştir. Ancak kapitalist ekonomi ile İslâm ekonomisi arasındaki temel fark, lâdini (seküler) kapitalizmde kâr güdüsüne veya özel mülkiyete ekonomik kararlar alma konusunda dizginsiz bir güç verilmiş olmasıdır. Onun özgürlükleri herhangi ilahî bir emirle kontrol edilmez. Bazı kısıtlamalar varsa da bunlar insanlar tarafından konur ve hiçbir insanüstü gücün otoritesini kabul etmeyen demokratik yasama yoluyla her zaman değiştirilebilir. Bu tutum toplumda dengesizliklere yol açan birçok uygulamanın yapılmasına imkân sağlamıştır.

Faiz, kumar ve spekülâtif işlemler, zenginliğin az sayıda kişinin elinde toplanmasına neden olur. Ahlakı aykırı ve zararlı ürünler aracılığıyla para kazanmak için sağlıklı olmayan insanların içgüdüleri sömürülür. Sınırsız kâr elde etme güdüsü, piyasa güçlerini akamete uğratan veya en azından onların tabîi işleyişini engelleyen monopol pazarlar (tekeller) meydana getirir. Böylece piyasa araçlarına dayandığını iddia eden kapitalist ekonomi sistemi, doğal şekilde işleyen arz ve talep sürecini fiilen durdurur. Zira piyasa araçları, tekelleşen pazarlarda değil, ancak serbest rekabet ortamında düzgün şekilde işleyebilir. Laik kapitalist ekonomide bazen belirli bir ekonomik faaliyetin toplumun çıkarına uygun olmadığı kabul edilir.

Ancak, çoğunluğuna dayanarak yasama organına hâkim olan bazı nüfuzlu çevrelerin çıkarlarına aykırı olduğu için bu tür uygulamaların devam etmesine izin verilir. Demokratik yönetimin dışındaki tüm otoriteler tamamen reddedildiğinden ve (her ABD dolarında tasdik edilen) “Tanrı’ya güven” fiilen sosyo-ekonomik alandan dışlandığından dolayı, ekonomik faaliyetleri kontrol edecek hiçbir ilahî yönlendirme tanınmamaktadır.

İnsanlık ilahî otoriteye boyun eğmedikçe ve onun emirlerini mutlak hakikat ve ne pahasına olursa olsun uyulması gereken insanüstü (ilahî) talimatlar olarak kabul ederek onlara itaat etmedikçe, bu tutumun yol açtığı kötülükler hiçbir zaman önlenemez. İslâm’ın tam olarak yaptığı da budur. İslâm, özel mülkiyeti, kâr elde etme amacını ve piyasa araçlarını kabul ettikten sonra ekonomik faaliyetlere yönelik bazı ilahî sınırlamalar getirmiştir. İlminin sınırı olmayan Yüce Allah’ın belirlediği bu sınırlamalar, hiçbir insanî otorite tarafından kaldırılamaz. Riba (faiz veya tefecilik), kumar, istifçilik, haram (yasa dışı) mal veya hizmet ticareti, açığa satış¹ ve spekülatif işlemlerin yasaklanması bu ilahî sınırlamaların bazı örnekleridir. Tüm bu yasakların bir araya gelmesiyle birlikte; dengenin, dağıtım adaletinin ve fırsat eşitliğinin korunması yönünde kümülatif bir etki ortaya çıkar.

Varlığa Dayalı Finansman

İslâmî finansmanın en önemli özelliklerinden biri, varlığa dayalı bir finansman olmasıdır. Geleneksel/kapitalist finansman anlayışı ise bankaların ve finansal kurumların yalnızca

¹ Bir yatırımcının, sattıktan sonra geri almayı planladığı varlık ile açmış olduğu pozisyona “kısa pozisyon” (short sale) veya “açığa satış” adı verilir. (Çevirenin Notu).

para ve para niteliğindeki kağıtlarla ilgilenir. Bu nedenle çoğu ülkede mal ticareti yapmak ve stokçuluk yapmak yasaktır.

İslâm ise bazı özel durumlar dışında parayı ticaretin konusu olarak kabul etmez. Paranın hiçbir özsel faydası yoktur; yalnızca bir değişim aracıdır. Her bir para birimi aynı değerdeki başka bir birime %100 eşittir, dolayısıyla bu birimlerin kendi aralarında değişiminde kâr elde edilmesi söz konusu değildir. Kâr, özsel faydaya sahip bir şeyin para karşılığında satılması veya farklı para birimlerinin birbirleriyle takas edilmesiyle elde edilir. Para (aynı para birimi) ile veya bunları temsil eden evrak ile yapılan ticaretten elde edilen kazanç, faizdir; dolayısıyla yasaktır. Bu nedenle, geleneksel finansal kurumların aksine İslâm'da finansman; her zaman gerçek varlıklar ve stoklar meydana getiren likit cinsinden olmayan varlıklara dayanmaktadır.

İslâm'daki gerçek ve ideal finansman araçları müşâreke ve müdârebedir. Bir finansçı bu iki araca para yatırarak katkıda bulunduğunda, bu paranın özsel menfaate sahip varlıklara dönüştürülmesi kaçınılmazdır. Bu gayrimenkullerin satışı yoluyla kâr elde edilir.

Selem ve istisnâ' esasına dayalı finansman da gerçek varlıklar oluşturur. Selem akdinde finansör (rabu's-selem) gerçek mal alır ve bunları piyasada satarak kâr elde edebilir. İstisnâ' akdinde finansman, finansörün ödül olarak elde ettiği kârı, bazı gerçek varlıkların üretilmesi yoluyla gerçekleştirilir.

Leasing (finansal kiralama) ve murabaha, ilgili bölümlerde daha sonra görüleceği gibi, aslında bir finansman türü değildir. Ancak bazı ihtiyaçların karşılanması amacıyla müşâreke, müdârebe, selem veya istisnâ'nın bazı nedenlerden dolayı uygulanamadığı sektörlerde, belirli şartlara tabi olarak finansman aracı olarak kullanılabilecek şekilde yeniden

şekillendirilmiştir. Leasing ve murabaha araçları, bazen net sonuçlarının faize dayalı borçlanmanın net sonucuyla aynı olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir.

Bu eleştiri bir dereceye kadar haklıdır ve bu nedenle *Şer'i Denetleme Kurulları*, bunların ideal finansman türleri olmadığı ve İslâm dini tarafından öngörülen koşullar tam olarak gözetilerek yalnızca ihtiyaç halinde kullanılması gerektiği konusunda görüş birliği içindedir. Bütün bunlara rağmen leasing ve murabaha araçları da tamamıyla varlığa dayalıdır ve bu araçlarla yapılan finansman, faize dayalı finansmandan, aşağıdaki açılardan açık bir şekilde ayrılmaktadır.

1. Geleneksel finansmanda finansçı, müşterisine faizli krediyle bir miktar para verir ve paranın müşteri tarafından kullanım şekline dair bir endişeye kapılmaz. Murabaha yapıldığında ise faizin aksine finansör tarafından müşteriye herhangi bir nakit para verilmez, bunun yerine, finansör, müşterinin ihtiyaç duyduğu malı kendisi satın alır. Müşteri, finansöre bir emtia satın almak istediğine dair güvence vermedikçe bu işlem tamamlanamaz. Dolayısıyla finansör, envanter (stok) oluşturmadığı sürece murabahanın gerçekleşmesi kesinlikle mümkün değildir. Bu şekilde finansman her zaman (gerçek) varlıklarla desteklenir.

2. Geleneksel finansman sisteminde krediler herhangi bir kârlı amaç için kullanılabilir. Bir kumarhane, kumar işini geliştirmek için bir bankadan borç para alabilir. Bir pornografik dergi ya da porno filmleri yapan bir şirket de bir inşaatçı kadar geleneksel bir bankanın iyi müşterisi olabilir. Dolayısıyla geleneksel finansman, herhangi bir ilahî veya dinî kısıtlamaya tabi değildir. Ancak İslâmî bankalar ve finans kurumları, kendisinden talepte bulunan kurumların faaliyetinin niteliği konusuna kayıtsız kalamazlar. Onlar (finansçılar)